

FRI-2.205-1-PP-07

PSYCHODYNAMICS OF SURVIVAL IN THE BEHAVIOR AND DRAWINGS OF CHILDREN WITH PARENTAL CARE DEFICIT⁷

Petya Cheshmedzhieva, PhD

Center for Psychological Services and Development "Psycomfort"

University of Ruse "Angel Kanchev" – A part-time lecturer

Phone: +359887923413

E-mail: petia.cheshmedzhieva@gmail.com, pcheshmedzhieva@uni-ruse.bg

Abstract: *We are talking about survival when life is in danger. With a parent who does not provide adequate care, the child's psyche is at risk - he feels that his security and life are threatened. The drawings and behavior of children of preschool and primary school age who are in such a situation reflect the psychodynamics of survival. In addition to loneliness, stress, fears and anger towards the rejecting parent, the drawings often reveal reverse sanction on the part of the child, fluctuations in self-esteem, attempts to balance the two worlds in which he lives. In front of the caring parent, depressive mood, lies and aggression appear in behavior as an act of relieving tension with the trust that he will be the one who will be able to bear and share it. Studying and popularizing the signs of such a problem in children will contribute to their support in the practice of psychologists, teachers, social educators, social workers and others involved in working with children and families.*

Key words: *Projective methods, Drawing tests, Free drawing, Coping strategies, Dysfunctional parenting.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Разведените, но загрижени за децата си родители поддържат оптимално родителско партньорство или в психологическо консултиране се убеждават в необходимостта от такова и го развиват. Така запазват уважението и доверието помежду си, синхронизират подкрепата си за детето, поддържат я и между тях самите. Ако проблемите при детето са продукт, симптом, на лоши взаимоотношения между родителите, обикновено саботиращият партньорството отказва да сътрудничи в консултативен процес. В предучилищна и в начална училищна възраст детето не осъзнава тези влияния върху своите възприятия, чувства и проблеми. В тези възрасти освен стандартизирани тестове за оценка на поведението се е утвърдило и прилагането на проективни методи (рисушка, истории по картини, игра и др.), които са значим, а понякога единствен източник за разбиране на чувствата и психодинамиката на поведението на детето. Три случая от психологическата практика на авторката с проблемни отношения между родителите, единият от които negliжира детето, показват поведението на детето като елемент от система за психично оцеляване в сложната атмосфера, в която то живее.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Методология. В условия на дисфункционално родителстване детската психика търпи поражения или е в риск за такива в близката или в по-далечната житейска перспектива – засягат Аз-образа и самочувствието, учебната успеваемост, социалното функциониране в семейството, с връстници, в училището, може да прераснат в девиантно поведение – деструктивно с цинично отношение към живота. От основните теоретични перспективи в психологията (Seamon, J, Kenrick, D., 2002: 7-16) този проблем тук се изследва чрез интеракционистката перспектива: *психодинамичната перспектива* за скритите несъзнавани импулси, свързани с агресивни влечения, егоцентрични по своята природа, и при родител, и при детето, дълбоко несъвместими с правилата, по които се осъществява съвместното съжителство на хората, поради което възрастните като

⁷ Докладът е представен на 24 октомври 2025 г. в секция „Педагогика и психология“ с оригинално заглавие на български език: ПСИХОДИНАМИКА НА ОЦЕЛЯВАНЕТО В ПОВЕДЕНИЕТО И В РИСУНКИТЕ НА ДЕЦА С ДЕФИЦИТ НА РОДИТЕЛСКА ГРИЖА. Докладът отразява резултати от работата по проект № 25-ФПНО-01 „Разработване на стратегии за усъвършенстване на социално-педагогическата работа съобразно съвременните поколенчески характеристики на потребителите на социално-образователни услуги“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет.

носителите на закона и морала потискат импулсите и влеченията и техните прояви у детето; *бихевиористичната перспектива* за особености на поведението и спецификата на прояви, които се определят главно от въздействието на фактори, идващи от средата – непосредственото обкръжение, и възможностите промените на средовите фактори да предизвикат и промени в поведенческите реакции; и *екзистенциално-хуманистичната перспектива*. По-дълбок анализ на връзката дете–майка и дете–баща откриваме в динамиката на интрапсихичната триангулация по Eva Friedrich (Triangulation. Psychoanalytic Bulletin No.6, 1998) – в случай, че тя не е способна да издържи определено натоварване, ако единият е отхвърлящ, а другият е подкрепящ, тогава поведенческият анализ и анализът на проекции в рисунките могат да ориентират за по-доброто разбиране на детето и обучаването му в по-ефективни стратегии за справяне.

Цел на изследването е да се открие значението на детски стратегии за справяне в проблемни взаимоотношения с родители. **Хипотезата** е, че, ако детската психика е пресирана в отношения дори само с единия родител, натрупалото се напрежение се разрежда в отношенията с другия родител и/или автоагресивно, признаци за които се откриват чрез поведението и по проективен път в рисунките. **Задачи:** да се анализира поведението на деца в динамиката на взаимоотношенията им с родители; да се анализират в рисунките на деца пространствени, графични и цветови признаци за чувства, отношение към себе си, към родителите и взаимоотношенията с тях; да се разкрият детските стратегии за справяне с напрежение и значението им във взаимоотношенията с родителите; да се отчетат възможности за психологическа и педагогическа подкрепа на деца и родители с проблемни отношения с другия родител. **Обект** е детската психика в предучилищна и начална училищна възраст в условията на развод или раздяла на родителите и с дефицит на адекватна грижа (неглижиране, психическо и/или физическо насилие) от единия родител. **Предмет** са отношенията към себе си, към родителите и общуването с тях, чувствата и усилията и стратегиите на детето за справяне в сложни ситуации от проблемни отношения с родител. **Методи:** лонгитюдно изследване (на деца на 8 и 9 г. – в консултативен процес и проследяване в юношеството, на дете на 5 г. – една година в консултативен процес), описание на случаи, наблюдение, беседа, рисувателни тестове, детски аперцептивни тестове (резултатите по тях тук не са представени).

Описание на три случая. Момиче на 8 години (Случай 1) отраства в стрес от кризите в пиано и безпомощно състояние на алкохолно зависимата си майка, бащата основно се е грижил за него като бебе, подпомаган от своите родители. Когато тръгва на училище, в живота на майката се появява друга емоционална връзка и родителите решават да се разделят. Бащата напуска закупеното от него семейно жилище, там се настанява новият партньор на майката. Детето гостува при баща си в квартирата му. Той се стреми към добри отношения с майката и с новия ѝ партньор заради детето и от продължаваща грижа и любов към майката. Партньорът ѝ е грижовен и строг с нея и с детето. Бащата е обезпокоен заради лъжите и конфликтите, към които прибегва момичето и заради които той предприе консултирането. **Момче на 9 години** (Случай 2) е било на 2 г., когато родителите му се развели, няма спомени за съжителство с двамата. Като тръгва на училище, се установява, че няма усет за ред – става и се разхожда в час, не внимава, особено по чужд език, участва на олимпиади по математика, но решава задачите наум без търпение да изпише решението. Успехът му в първи клас е отличен, но спада във втори клас. Привикнат да спи сам, при едно боледуване майката го взема в спалнята си и за дълго време делят едно легло. Не сяда да учи самостоятелно, тя му обяснява уроците. Копнее да бъде приет от баща си, да общува повече с него, затова е привлечен за родителски срещи и да помага по чуждия език. Когато прекарва с него, той коментира негативно майката, приписва ѝ отговорността за встъпването им в брак, не разказва нищо положително на сина си за времето, когато са живели заедно. Момчето разтоварва агресия върху майката и нейните родители, като до юношеството това става все по-деструктивно. Спира да ходи на училище, при застрашеност от изключване тя го записва в ново училище. Страда и изпитва гняв към баща си, че го държи в дистанция от малката му сестричка, родена във втория му брак, а бащата използва като претекст психотичните му прояви – че може да навреди на сестра си. **Момиче на 5 години** (Случай 3) е родено в брак, белязан от домашно насилие, ескалирало по време на бременността на майката, когато разбрала, че мъжът ѝ употребява дрога, в комбинация на която с алкохол ставал жестоко агресивен (фамилно обременен – разказвал, че мъжете в живота на майка му са я биели пред него, подлагали и него на физически и психически тормоз). Развели се около 1-ата година на детето, до

3-ата то се срещало с баща си в присъствието на майката, която от страх съобразявала мястото – с предполагаемо видеонаблюдение или пред вратата на апартамента, след което по правото му следвало в два уикенда месечно то да остава при него с преспиване. По това време майката свързала живота си с друг мъж. Той се грижел бащински за детето, хранел го, водел го при лекари (което бащата преди никога не правел), отнасял се както с роденото им по-късно дете (сестричка на 1 г.6 м.). Жената се стремяла да не настройва дъщеря си срещу баща ѝ, но открила, че той я предизвиква в ущърб на детето: давал често и в голямо количество бонбони, сладоледи – саботирал здравословното хранене, което знаел, че майката прилага, от уикендите с него се връщала болна или с чукната глава, понякога я оставял при възрастна съседка. От споделеното от детето вкъщи се разбирало, че той често сменя приятелките си, води го в зала за хазарт, става свидетел как баща ѝ се кара с мъже заради пари и с приятелката си, на която посяга и физически. Пред нея крещял на майката, че тя настройва дъщеря им – нарекла го е „лош“. В кабинета обясни, че е „лош“, защото лъже къде ще я води, удря я и я заплашва, изхвърля боклуците си на земята, а не в кош (вкъщи и в детската градина е усвоявала правила, чието нарушаване се оценява като лошо) и казвал „Хората са боклуци“, от което заради конкретното мислене в тази възраст се чувстваше объркана и унижена. Отворена да разказва за прекарване с баба и дядо, в детската градина, спира да говори за времето при баща си. Веднъж споделя, че е казал: „Ако кажеш на майка си, ще те набия, ще набия и нея!“. Около два месеца преди навършване на 5 г., след гостуване при него била потисната, раздразнителна към майка си и сестричката, страхувала се мама да не я накаже, заради което жената предприе юридическа защита. За няколко месеца в този съдебен и консултативен процес физическата агресия на бащата към детето намаля за сметка на перверзен психически тормоз (като спяла при него, той станал и тихо казал: „Ти си най- гадна, най-лоша и най-глупава!“; пред детето отрязал опашката на кучето си и обиждал приятелката си; задавал неуместни въпроси – „При кого искаш да живееш – при майка си или при мен?... Кого обичаш повече?“). Детето става все по-мълчаливо вкъщи, в кабинета избягва въпроси какво го е смутило и изплашило, пренасочва вниманието към други дейности, предмети. По въпросите на бащата първо каза, че е изразило избор на майка си, на следваща сесия призна, че, за да не го ядоса, е отговорило както той иска да чуе – при него.

Психодинамика на оцеляването в поведението на децата с проблемни отношения с родители. Не осъществила свързаност с детето, майката на *момчето от Случай 1* остава отчуждена – поверявала на бащата грижата за детето, после поверява на новия си партньор да го възпитава. То се е стреми да е свързано с нея. В ранна и предучилищна възраст, привързано към бащата и идентифицирайки се с него в грижата му за майката, ставайки свидетел как я спасява в кризи под въздействието на алкохола, то е бдително за емоционалните ѝ състояния. За да е тя в добро настроение, то прибегва до лъжи, които прерастват в интриги. Проблемното му поведение е чест повод родителите да се срещат и парадоксален начин да получава внимание от майката. Не съумявайки да преживее комфорт в отношенията с майка си и партньора ѝ, за да се чувства значимо и прието, се активизира в отношения с връстници, в които също търпи неблагоприятия – предизвиква конфликти с приятелки, манипулирано от някои от тях, им съдейства за неподходящи действия спрямо други деца и се въвлича в неприятности. Този, който същински се е грижил и от когото очаква спасение – бащата, е излязъл от домашния свят, изглежда слаб в очите на детето, то започва да лъже и него и да го игнорира, когато обяснява спокойно ситуации, в които то се въвлича. Не съумявайки да постигне близка връзка с баща си, *момчето от Случай 2* прави опити да инициира нова връзка на майка си с мъж. Не сполучва с това, вкъщи става агресивно – чупи предмети, посяга да удря майка си, вулгарно обижда нея и баба си и дядо си. Чувства се отхвърлено, нежелано от бащата и възприема, че зачеването му е причина за брака на родителите му, обвинява майка си, че е създаден. Не можейки да реагира спрямо бащата, за да не загуби шанса си за свързване с него, в този затворен кръг не спира да руши вкъщи, редува агресия към майка си и съжаляване за това – руши „черупката“, която продължава да го „обгръща“ и обгрижва. Заплашвано, че ще навреди и на него, и на майка му, въвлечено от баща си в конфликт на лоялност, *момчето от Случай 3* вкъщи след гостуване при него е потиснато, раздразнително и мълчаливо за преживяното при него. Отклонява въпроси относно това, изпитва страх майка му да не го накаже за нещо и вина – „Ако направя нещо лошо, пак ли ще ме обичаш?“. За да понеса агресията на бащата и да не го

предизвиква, то възпрепятства спонтанността си при него в общуването и в играта, отговаря му с това, което той иска да чуе.

Проекции в рисунките на чувства, отношение към себе си, към родителите и към взаимоотношенията с тях, стратегии за справяне, защитни механизми. Анализът е върху рисунки и коментари по тях по рисуваелни методики (PM): за изследване личността на детето, за проучване на самооценката и Аз-образа „Нарисувай себе си“ (PM1) – N. Aleksandrova (Minchev, B etc., 2000: 231), „Моето семейство“ (PM2), „Омагьосаното семейство“ (PM3), свободна рисунка (PM4) за източник на напрежение при всяко от децата.

Емоции, чувства, отношение към себе си. Изграждането отдолу нагоре на човешките фигури (от ходилата към главата) от *момчето от Случай 1* и *момчето от Случай 2* говори за потиснатост, страх и тревожност – несигурност от Аз-а, рисунката на *момчето от Случай 1* по PM3 – за стрес от внезапни неприятни промени в ситуациите. Изображенията на *момчето от Случай 3* по PM 1 показват тревожност, по PM2 (за семейството с майката) – радост, спонтанност, енергичност, свобода на изразяването, по PM4 – гняв към бащата, напрежение от съпреживяване на страха на кучето, на което той реже ушите. Разположени в долната част на листа, изображенията в рисунките на *момчетата от Случай 1 и Случай 3* са ориентирани към реалността, но показват и несигурност, беззащитност, занижена самооценка според I. Bashovski (Minchev, B etc., 2000: 263). Големи човешки фигури със силен натиск от *момчето от Случай 2* разкриват (по същия автор) агресивност, висок енергетичен потенциал, но и компенсаторно утвърждаване на Аза посредством въображението. Със стремеж към значимост за близките трите деца по PM2 рисуват първо себе си. В коментара на Аз-овата рисунка по PM1 на *момчето от Случай 1* звучи регресивна защита (умалителни имена – нарисувала се е „повече като добричко момиченце“, вкъщи се чувства добра, „като спинкам и като хапвам вечерта и сутринта, особено като спя“ – вероятно така иронично е оценявано вкъщи). По PM1 *момчето от Случай 2* нарисува старателно дрехи в дизайн с аксесоари, но за момче „наполовина добро, наполовина лошо“ (Аз-фигурата е разделена в торса на квадранти с четирите цвята на теста – неинтегрирани съдържания в самооценката). Рисунките по PM1 на *момчето от Случай 3* разкриват увереност в моженето (действията с ръцете), определя се като „добра всеки ден – вкъщи, в парка, в детската градина“, нарисувало се е с корона, „защото съм станала голяма принцеса и всичко ми е добре, което правя“.

Проекции на препятствия, бариери, разцепления на вътрешния свят на детето във взаимоотношения с родителите. Рисунката си по PM2 *момчето от Случай 1* започна с жилищен блок, бавно чрез прозорците с реалния брой етажи – отлагашо пред изображенията на членовете на семейството, където до майка си постави „тати“ (партньора ѝ). Обедини с нисък фон блока и трите човешки фигури. При така акцентирани с изображения близко минало и настояще, символизирано чрез „забрана“ остава далечното минало и бъдещето. От беседата се разбра, че детето получава от двамата татковци и емоционална, и физическа храна (баничка, пица – „мама не може“), а като значимо положително преживяване с майка си след пауза от дълго мислене посочи: „Да съм на работа с нея, имам си почти собствено бюро.“ За рисунката си по PM3 раздели листа на четири (по-късно обозначи с първо римско горния ред, където рисува с флумастери, с второ римско – долния – с моливи). Двете ситуации са разцепени (рационализирано – в „различни стаи“). В квадранта горе-ляво добър вълшебник ги е превърнал „в добри създания“: майката е еленче, „тати“ (партньора) е птичка, момчето е рибка в аквариум; в долното поле срещу лошия магьосник мама е дърво (с три клона без листа, над нея „тати“ е бухал, момчето е топка. Попитах: „Така ли избираш да останете?“ – „Да“. Прибегна към добра резолюция: „Във втората – заминал си лошият... добрият го хванал в клетка... И той ни омагьосва да станем добри създания като на първата.“ – „Как биха живели заедно еленчето, птичката и рибката?“ – „Щастливо.“ – Аз: „Рибката си плува в аквариумчето, птичката лети, а еленчето (майката)?“ – „Се грижи.“ – „Как се грижи?“ – „За мене.“. За нея като рибка – „Винаги мога да плувам и няма да ми е нито студено, нито горещо“. Във втория план нарисува себе си като топка. Счита, че така не би могла да прави нищо, освен с нея да играят „децата, които са ме купили“. В своята рисунка по PM2 *момчето от Случай 2* оцвети дрехите на родителите в черно (като за да ги обедини), но баща – и с червено яке с декорации (идентифицира се с него), и рационализира изображението – „снимка във фото“ – възможност между основните фигури да няма елементи на взаимодействия (на въпрос от кого иска да бъде придружен за развлечения, ако няма

начин да е с двамата, отговори, че ще покани мама). Рисунката му по РМ3 е като разцепена по средата от несимволизирани чувства и мисли в настоящето, семейството е омагьосано в неодошевени предмети (срещаци се при деца със затруднено общуване): в миналото е бащата като книга (червена – като якето му в РМ2), в бъдещето е майката като тиган („защото обича да готви“). На въпрос къде е самият той, съобщи, че го няма. В рисунката се разпознават заместващи Аза изображения, които бяха много старателно изрисувани. Предметите, представляващи родители, са в двойка с друг предмет – ваза с цветя при книгата (бащата), солница до тигана (майката). По форма в тях се разпознава мъжко утвърждаване, но и съперничество – по ръст на символа баща, „украсявайки“ пространството му, и срещуположност – Азът стои, а символът за майката виси в отношение на партниране по функция. Двете групи изображения рисувахе с еднакво внимание и редуване на детайли вляво, вдясно. В рисунката по РМ2 *момчето от Случай 3* кодира чрез предпочитаните си цветове положителни взаимоотношения с майката и семейството при нея, разказа какво обича да прави с всеки от тях. Попитах дали баща ѝ е от семейството. – „Не.“ – Какво обичаш с него да правите? – „Да се обичаме.“ – А какво не обичаш да правиш с него? – „Да не ме удря.“ – „Къде искаш да може да те заведе татко ти?“ – „Никъде.“. Фигурите по РМ3 са в миналото, изпълнени също в предпочитани цветове – „принцесата на лилавия цвят“ и „червената жаба“, като детето видя и в двата образа себе си и майка си чрез размяна (рационализира съобразно ръста, но и възможна подсъзнателна размяна на ролите съобразно присъствието им при бащата в миналото и сега).

Отреагиране на вътрешни конфликти и актуални стресиращи ситуации. В предходните рисунки *момчето от Случай 1* не включи баща си, затова ѝ беше предложена чрез РМ4 да направи това („Аз и татко“). Нарисува големия екран на киното, „преди филмът да започне“ (рационализира празнотата в него). За разлика от дрехите си в РМ2, които там са в студени цветове – зелено за торса (сливащо се с фон) и синьо, тук своите декорира с дантели и ги оцвети в розово, със сърце върху блузката (символизира обичта си към него). Разказа, че за нея това е много хубав момент, че я е водил на много филми („Поне 100!“), често и с приятелки. В беседата актуализира какво обича да правят заедно. *Момчето от Случай 2* („Моят страх от тъмното“) използва само обикновен молив, разположи изображения също в два плана – контурни дух и по-малък дух под него в гръб в миналото и запълнена фигура на извънземно с очи като слънчеви очила (минимизиране на страха) в близкото бъдеще, по средата разделени с думата „или“. Дорисува своята фигура до кръста в действията на близкото минало с усмивка и с вдигнати ръце (единствената динамична човешка фигура спрямо предходните статични), като слуша страшни истории. Чрез своята фигура и коментара по нея се разкри резолюция за справяне. Необичайно за поведението си, *момчето от Случай 3* каза заповедно, че иска да рисува. Използва три цвята. Започна с „грева“ ниско в долната част, вдясно с бледосиньо – „локва“, по средата в жълто – кучето Сара. Отлагащо горе нарисува облаци и птици. „Ще нарисувам баща ми какво прави на Сара“ – с тъмносиньо с вдигнати ръце с големи пръсти, едната от които към ухото на Сара, с негативна лицева експресия, над главата три лъча, символизирани напрежение и агресия: „Тука той ѝ реже ушите с ножица. Тя бяга. А после той пада в мръсното езеро и се мокри – той сега е в мръсното езеро. Ще нарисувам себе си. Аз съм с рокля...“ – нарисува се също в тъмносиньо (контролирани реакция, самоограничения, в същото време идентифициране с бащата) с уста в негативна емоция. „И аз се обаждам на полицията да кажа, че той реже ушите на Сара.“

Психодинамика на справяне с напрежението във взаимоотношенията с родители. В трите случая детето не може да постигне близка емоционална връзка с родителя, който не полага адекватна грижа, и прибегва до защитно идентифициране с него, за да понесе напрежението: момчето от Случай 1 и момчето от Случай 2 – за да не загубят този родител, за който винаги са копнели; момчето от Случай 3 – от страх той да не стане поразителен в агресията си и за да може да издържи в уикенда при него. Поради невъзможност за справяне с вътрешния конфликт на лоялност, психиката прибегва до амбивалентност в отношението към грижещия се родител: момчето от Случай 1 много обича баща си и го игнорира в рисунките, изтъквайки ролята на заместилия го мъж до майката, момчето от Случай 2 се държи силно зависимо от майката и е поразително агресивно към нея, после благодарно и съжаляващо; момчето от Случай 3 не иска да ходи при бащата, където се чувства зле, отреагира раздразнително на майка си, която много обича,

че тя го праща там, където е в опасност и където се налага да извърши „предателство“, потвърждавайки думи, които той иска да чуе.

Подкрепа на деца с разведени родители, ако родителят, с когото не може да се изгради пълноценна връзка, не сътрудничи в консултативния процес. Психологическата помощ за детето и за грижещия се родител е насочена към това да вентилират натрупващо се напрежение, грижещият се родител да се окуражи да утвърждава гласно силните страни и качества на детето, а детето преждевременно да се запознава със слабости в поведението на родителя, като се приучва към оценяване на действия, а не на личността (с момичето от Случай 3 – „Баща ти не е „лош“, а постъпва лошо, когато...“, беше оттренирано в игра с човешки фигурки и картонена къща в различни комуникативни актове), и в стратегии за безопасно общуване с него, докогато премине законовият възрастов праг (18 години) на непосредствена зависимост от родителя. Усилията на детето за справяне в такива условия биха могли да бъдат облекчени, ако при развод родителите бъдат задължени от съда за родителско консултиране. Подкрепата от педагозите и психолозите в детската градина и в училището (в т.ч. педагогически съветници) може да започне, когато се опитат „да разчетат“ в поведението на дете признаци на проблеми в общуването с родители, ако се съчетават с признаци в рисунката като тук посочените, и да продължи, като дават обратна връзка на детето с акцент на силните му страни в противодействие на негативния Аз-образ, който то има риск да формира от отхвърляне от родител и да го утвърждава в перспектива към грижещия се родител и към връстници. В помощ би било, ако още в детската градина се въведат програмни обучения за асертивни реакции при признаци не само на физически посегателства от чужди лица, но и на домашното насилие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При развод или раздяла на родителите промени в поведението на деца от предучилищна и начална училищна възраст са признак за повишено напрежение от проблемни отношения с родител. Рисунката улеснява в изразяването на чувства и в символизирането на отношение към родител по безопасен начин. Проблемното поведение на дете в такава ситуация е насочено към грижещия се родител като знак за товара, който то преживява, с доверието към него, че той би понесъл проблемното изразяване и така то може да го сподели – възможен начин да преживее сложните ситуации и да оцелява психически, а понякога и физически.

REFERENCES

- Minchev, B. et al., 2000. Guide to examining the child – part one. Sofia. (*Оригинално заглавие: Минчев, Б. и др., Ръководство за изследване на детето – I част. София.*)
- Seamon, J., Kenrick, D/, 2002. Psychology. NBU. Sofia. (*Оригинално заглавие: Сийман, Дж., Кенрик, Д., 2002. Психология. НБУ. София.*)
- Friedrich, E., 1998. Triangulation. Psychoanalytic Bulletin No.6, 1998. URL: <https://ru-triadologia.livejournal.com/11098.html>? (Accessed on 02.10.2025). (*Оригинално заглавие: Фридрих, Е. 1998. Триангуляция. Психоаналитически вестник, №6, 1998, URL: https://ru-triadologia.livejournal.com/11098.html?*)